

Editörler:
Prof. Dr. Işıl ÖZKAN
Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR
Dr. Öğr. Üyesi Bengül KAVLAK

YENİ LEX MERCATORIA VE KAYNAKLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
GİRİŞ – Prof. Dr. Işıl ÖZKAN.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM YENİ LEX MERCATORIA’NIN TANIMI VE KAPSAMI

I. TANIM- Prof. Dr. Işıl ÖZKAN	3
II. KAYNAKLAR.....	4
A. GENEL OLARAK.....	4
B. KAYNAKLAR ARASINDA HİYERARŞİ.....	5
III. KAYNAKLARIN SINIFLANDIRILMASI.....	7
A. HUKUKUN GENEL PRENSİPLERİ	7
1. Tarihçe	8
2. Genel Prensiplerin Tanımı.....	9
3. Genel Prensiplere Örnekler.....	12
B. TİCARİ ADET VE UYGULAMALAR.....	13
C. YEKNESAK KURALLAR.....	16
D. MODEL KANUNLAR – Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR.....	21

E. DERLEMELER.....	22
F. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	23

İKİNCİ BÖLÜM
YENİ LEX MERCATORIA'YA KAYNAK
TEŞKİL EDEN YEKNESAK KURALLAR

I. INCOTERMS-2010-MTO 715 SAYILI BROŞÜR – Prof. Dr. Işıl ÖZKAN.....	25
A. INCOTERMS'ÜN GRUPLARA GÖRE DAĞILIMI.....	27
B. INCOTERMS'ÜN LEX MERCATORIA NİTELİĞİ.....	31
II. INCOTERMS 2020 - MTO 2020 RULES – Dr. Dilek KARAMAN.....	32
A. INCOTERMS.....	33
B. TÜM TAŞIMA MODELLERİ İÇİN INCOTERMS HÜKÜMLERİ.....	34
C. INCOTERMS 2020'NİN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER.....	37
D. INCOTERMS'ÜN SÖZLEŞMEDE UYGULANMASI.....	40
III. MTO'NUN AKREDİTİFE İLİŞKİN YEKNESAK TEAMÜL VE UYGULAMA KURALLARI (UCP 600) - Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR.....	41
A. TARİHİ GELİŞİM.....	42
B. UCP 600'ÜN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	43
C. UCP 600'ÜN UYGULAMA ALANI.....	43
D. UCP 600'ÜN KABUL ETTİĞİ PRENSİPLER.....	44
1. Temel İlişkiden Özerklik (Akreditifin Soyutluğu) Prensibi.	44
2. Bankaların Belgeler ile Bağlı Olması Prensibi.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YENİ LEX MERCATORIA'YA KAYNAK
TEŞKİL EDEN MODEL KANUNLAR

I. ULUSLARARASI TİCAİ TAHKİME İLİŞKİN	
UNCITRAL MODEL KANUN – Prof. Dr. Işıl ÖZKAN	49
A. AMACI.....	49
B. KAPSAMI.....	50
C. TAHKİM ANLAŞMASI	50
D. HAKEM DİVANININ YETKİLERİ	51
II. ELEKTRONİK TİCARET HAKKINDA UNCITRAL	
MODEL KANUN- Arş. Gör. M. Ece UYANIK.....	51
A. MODEL KANUNUN ORTAYA ÇIKIŞI VE AMACI	51
B. MODEL KANUNUN UYGULAMA ALANI.....	55
C. MODEL KANUNUN GENEL HÜKÜMLERİ.....	56
1. Hükümlerin Yorumlanması.....	56
2. Model Kanun Kapsamında Hukuki Gerekliliklerin Veri	
Mesajlarına Uygulanması.....	56
3. Veri Mesajlarının İletilmesine İlişkin Hususlar.....	58
4. Bazı Özel Alanlarda Elektronik Ticaret.....	60
III. FİNANSAL KİRALAMA HAKKINDA UNIDROIT	
MODEL KANUNU- Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR.....	62
A. FİNANSAL KİRALAMA KONUSUNDA ULUSAL	
MEVZUATA SAHİP OLMANIN ÖNEMİ VE MODEL	
KANUNUN AMACI	62
B. MODEL KANUNUN HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	64
C. MODEL KANUNUN UYGULAMA ALANI.....	64
1. Malvarlığı Değerinin Kapsamı.....	65
2. Finansal Kiralama Tanımı	66
3. Kiralama, Kiralayan, Kiraya Veren ve Sağlayıcı Tanımları	67
D. MODEL KANUNUN KAPSAMI DIŞINDA	
BIRAKILAN KONULAR	68

E. MODEL KANUNDA DÜZENLENEN HUSUSLAR	69
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
YENİ LEX MERCATORIA'YA KAYNAK
TEŞKİL EDEN DERLEMELER
(RESTATEMENTS)

I. MİLLETLERARASI TİCARİ SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN UNIDROIT PRENSİPLERİ-2016-Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR.....	71
A. UNIDROIT PRENSİPLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	71
B. UNIDROIT PRENSİPLERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	74
C. UNIDROIT PRENSİPLERİNİN ÖZELLİKLERİ	77
1. Genel Kurallar İçermesi.....	78
2. Uluslararası Sözleşmelere İlişkin Olması	80
3. Ticari Sözleşmelere İlişkin Olması	82
D. UNIDROIT PRENSİPLERİNİN UYGULANMASI	83
II. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU İLKELERİ- Dr. Öğr. Üyesi Bengül KAVLAK.....	90
A. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNU YEKNESAKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARININ ORTAYA ÇIKIŞI.....	91
B. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNU YEKNESAKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI.....	93
C. AVRUPA ÖZEL HUKUKUNUN UYUMLAŞTIRILMASI VE AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU	95
D. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNA İLİŞKİN İLKELERİN AMAÇLARI.....	98
1. Genel Olarak.....	98
2. Avrupa Mevzuatına Dayanak Oluşturmak.....	98
3. İlkelerin Sözleşmenin Taraflarınca Benimsenmesi	99

---

4. Lex Mercatoria'ya Yeni Bir Yorum Getirmek.....	100
5. Sözleşmeler Hukukunun Gelişimi İçin bir Model Oluşturmak.....	100
6. Avrupa Sözleşme Hukukunun Uyumlaştırılmasının Temelini Oluşturmak.....	101
7. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkelerinin Hukuk Bilimi ve Hukuk Eğitimi Bakımından Kaynak Teşkil Etmesi	102
E. ESNEK HUKUK (SOFT LAW) OLARAK AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU İLKELERİ.....	102
F. BAĞLAYICI BİR KANUNLAR İHTİLAFI KURALI MI? ALTERNATİF BİR MODEL Mİ?	104
G. SÖZLEŞMEYE UYGULANACAK HUKUK OLARAK AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU İLKELERİNİN SEÇİMİ	105
H. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNU YEKNESAKLAŞTIRMADA YÖNTEM	107
III. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNUN KAPSAMI.....	108
A. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU İLKELERİNİN UYGULAMA ALANI.....	109
B. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKU İLKELERİNE GENEL BAKIŞ	110
C. AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNDA GÜNCEL GELİŞMELER, AVRUPA SÖZLEŞME HUKUKUNUN GELECEĞİ VE SONUÇ	113
IV. TRANS-LEX PRENSİPLERİ VE VERİ TABANI- Prof. Dr. Işıl ÖZKAN.....	118
A. AMACI.....	118
B. TEDRİCİ BİRLEŞTİRME (CREEPING CODIFICATION).....	120
C. DEĞERLENDİRME	121

BEŞİNCİ BÖLÜM
YENİ LEX MERCATORIA'NIN KAYNAĞI
OLARAK ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER
(KONVANSİYONLAR)

- I. MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER HAKKINDA BM SÖZLEŞMESİ- CISG- Doç. Dr. Uğur TÜTÜNCÜBAŞI 123**
- A. GENEL OLARAK VİYANA SATIM ANTLAŞMASI 124
- B. VİYANA SATIM ANTLAŞMASININ (CISG'NİN) MİLLETLERARASI UYGULAMA ALANI..... 127
1. Doğrudan Uygulanırlık 127
2. Dolaylı Uygulanırlık..... 131
- C. VİYANA SATIM ANTLAŞMASININ (CISG'NİN) KONU İTİBARIYLA UYGULAMA ALANI..... 134
1. Mal Satım Sözleşmesi..... 134
2. Satım Sözleşmesi Gibi Değerlendirilen Sözleşmeler 138
- D. ANTLAŞMA KAPSAMINDAKİ HUKUKİ KONULAR..... 138
- E. ANTLAŞMANIN UYGULANMASININ TARAF İRADELERİ İLE ENGELLENMESİ (NEGATİF HUKUK SEÇİMİ)..... 140
- F. ANTLAŞMADA BOŞLUK DOLDURMA YÖNTEMİ 142
- II. ULUSLARARASI FİNANSAL KİRALAMA HAKKINDA UNIDROIT SÖZLEŞMESİ- Dr. Öğr. Üyesi Ekin ÖMEROĞLU 145**
- A. SÖZLEŞMENİN AMACI..... 145
- B. SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANI 147
1. Finansal Kiralama Tanımı 147
2. Sözleşmenin “Uluslararası” Niteliği..... 148
3. Taraf İradesinin Sözleşmenin Uygulanmasına Etkisi 148
4. Sözleşmenin Yorumlanması 149
5. Sözleşmeye Göre Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri 149

---

6. Sözleşmede Yer Alan Son Hükümler	150
III. ULUSLARARASI FACTORING HAKKINDA UNIDROIT SÖZLEŞMESİ	150
A. SÖZLEŞMENİN AMACI.....	150
B. SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANI	151
1. Faktoring Sözleşmesinin Tanımı.....	151
2. Sözleşmenin “Uluslararası” Niteliği.....	152
3. Tarafların Sözleşmenin Uygulanmaması Yönünde İradesi	152
4. Sözleşmenin Yorumlanması	153
5. Sözleşmeye Göre Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri	153
6. Müteakip Temlikler	154
7. Sözleşmede Yer Alan Son Hükümler	154
IV. ULUSLARARASI MAL SATIMINDA ACENTELİK HAKKINDA UNIDROIT SÖZLEŞMESİ	155
A. SÖZLEŞMENİN AMACI.....	155
B. SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANI	156
1. Genel Olarak.....	156
2. Sözleşmenin “Uluslararası” Niteliği.....	157
3. Sözleşmenin Uygulama Alanı Dışında Kalan Hususlar	157
4. Tarafların Sözleşmenin Uygulanmaması Yönünde İradesi	157
5. Sözleşmenin Yorumlanması	158
6. Sözleşmede Düzenlenen Hususlar	158
7. Sözleşmede Yer Alan Son Hükümler	159
V. TAŞIMA SÖZLEŞMELERİ- Doç Dr. Mesut AYGÜN	161
A. DENİZ YOLU TAŞIMACILIĞI.....	161
1. 1924 Brüksel Sözleşmesi (Lahey Kuralları).....	162
2. 1968 Visby Kuralları ve 1979 SDR Protokolü (Brüksel Protokolleri),.....	163
3. Hamburg Kuralları.....	164
4. Rotterdam Kuralları	166
B. HAVAYOLU TAŞIMACILIĞI.....	166

1. Ulusal Kurallar.....	166
2. Uluslararası Kurallar.....	168
a. Varşova Sözleşmesi.....	168
b. Montreal Sözleşmesi.....	170
i. Montreal Sözleşmesi'nin Konu Bakımından Uygulama Alanı	172
ii. Montreal Sözleşmesi'nin Yer Bakımından Uygulama Alanı	174
C. KARAYOLU TAŞIMACILIĞI.....	175
1. Genel Olarak.....	175
2. Ulusal Kurallar.....	175
3. Uluslararası Kurallar.....	176
a. CMR hükümlerinin niteliği.....	178
b. CMR'de yer alan bazı hususlara ilişkin açıklamalar	179
4. MÖHUK Hükümleri.....	183
D. DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞI.....	184
1. Ulusal Kurallar.....	184
2. Uluslararası Kurallar.....	185
3. Yük Taşımaları Hakkında	186
4. Yolcu ve Bagaj Taşımaları Hakkında	187

ALTINCI BÖLÜM

MİLLETLERARASI TAHKİM VE YENİ LEX MERCATORIA - Prof. Dr. Işıl ÖZKAN

I. UNCITRAL TAHKİM KURALLARI.....	191
A. BAŞLANGIÇ KURALLARI- 2010	191
B. TAHKİM YERİ	192
C. TAHKİM ŞARTININ BAĞIMSIZLIĞI	192
D. GEÇİCİ ÖNLEMLER.....	193
E. UYGULANACAK HUKUK	193

II. MİLLETLERARASI TAHKİMDE ESASA VE USULE UYGULANACAK HUKUK OLARAK LEX MERCATORIA.	195
A. GENEL OLARAK.....	195
B. ESASA UYGULANACAK HUKUK.....	196
1. Tarafların Hukuk Seçimi Yapması Halinde.....	197
a. Milli Bir Hukuk Seçilmesi.....	198
i. Tarafsız Bir Milli Hukuk Seçimi.....	199
ii. Çeşitli Hukukların Seçimi (Dêpeçage).....	200
iii. İstikrarlı Hukuk Seçimi.....	201
b. Uluslararası Hukukun Genel Prensiplerinin Seçimi.....	201
c. Lex Mercatoria'nın Seçimi.....	203
d. Kanunlar İhtilafı Kuralı Seçimi.....	205
2. Tarafların Hukuk Seçimi Yapmaması Halinde.....	206
C. USULE UYGULANACAK HUKUK.....	210
1. Tarihi Gelişim.....	210
2. Sınırlamalar.....	211
3. Uluslararası Tahkimde Sınırlamaların Gevşetilmesi.....	212
4. Çeşitli Tahkim Kurallarında Hakemlerin Gücü.....	214
5. Hukuk Seçimi.....	215
6. Usul Hukukunun Tahkim Mahkemesince Belirlenmesi.....	217
D. HAKEMLERİN HAKKANİYET VE NESAFETE GÖRE KARAR VERMESİ.....	220
SONUÇ – Doç. Dr. Ceyda SÜRAL EFEÇİNAR.....	225